

Kisebbségi joggyakorlat Magyarországon

A pártok egymásra mutogatnak

A parlamenti pártok március végéig kellett volna megegyezniük az új ombudsmanok személyéről. A három jelenlegi országgyűlési biztos hatéves mandátuma ugyanis június végén lejár. A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok felügyeletével megbízott ombudsman, dr. Kaltenbach Jenő most még nem tudja, újra őt javasolják-e majd a pártok erre a tisztségre. A Szegedi Tudományegyetem Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszékét vezető alkotmányjogász az elmúlt hatéves munkáját, valamint a kisebbségi jogok magyarországi helyzetét értékelte lapunknak adott interjújában.

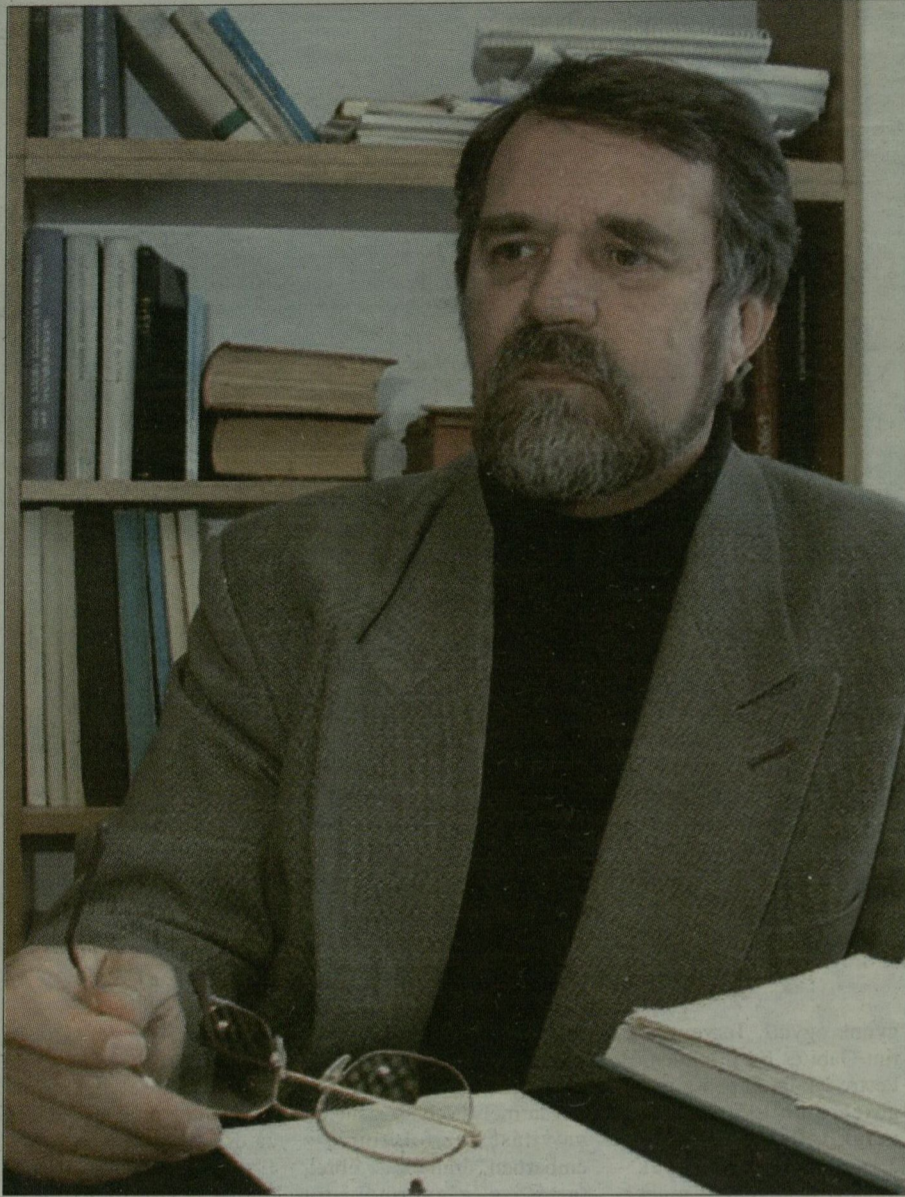
– 1995 júniusától tölti be a kisebbségi jogok országgyűlési biztosának posztját. Ha a kisebbségi politikában azóta elért eredményeket, illetve a megoldatlan kérdéseket képletesen a mérleg két serpenyőjébe tennénk, merre billenne a mérleg?

– Az 1990-től 1995-ig terjedő időszak a magyar demokratikus progresszió fénykora volt. Ugyanez a kisebbségek ügyére is érvényes. Szinte minden kisebbségi jogintézmény ekkor jött létre, vagy kezdte meg működését. Azóta újat alig sikerült produkálni, sőt: ma a kivívott eredmények megőrzésén van a hangsúly.

A továbbfejlesztés szükségességét senki sem vitatja, mégsem sikerül előrelépni, legalábbis látványos események formájában. Ugyanakkor a kisebbségi közösségek önszerveződése, identitásuk megőrzésére való képessége sokat erősödött. Ha a kérdés arra irányul, vajon mennyire tekinthető sikeresnek az ombudsmani intézmény, akkor erre csak annak ismeretében tudnánk válaszolni, hogy mire jutottunk volna nélküle. Azt mégis ki merem jelenteni, hogy mind a partnereink, a közigazgatás elismerését, mind a hozzánk forduló polgárok és közösségek megbecsülését, mind pedig a nemzetközi szakmai közvélemény értékelését sikerült kivívni, ami talán alapot ad a pozitív mérleghez.

– Országgyűlési felszólalásában, 1998. február 24-én elég keményen fogalmazott, mintegy kérdőre vonva a honatyákat: miért nincs megoldva a kisebbségek parlamenti képviselete. Valóban, ön szerint miért?

– Egy jogállamra leselkedő legnagyobb veszély, ha az annak működőképességét garantálni hivatott intézmények maguk sem működnek jogállami módon. Ez alól nem adhat felmentést a tehetetlenség nyílt beismerése sem. Ebben az

Dr. Kaltenbach Jenő: Egy működő demokrácia nem engedheti meg az erősebb boldogulását a gyengébb kárára. (Fotó: Karnok Csaba)

Dr. Kaltenbach Jenő jogász 1947-ben született Ófaluiban. A JATE Állam- és Jogtudományi Karán szerzett diplomát, 1975-ben. A végzés után két évig a tiszafüredi tanács csoportvezetőjeként dolgozott, 1977 és 1990 között tanár-

Névjegy

segédként, majd adjunktusként oktatott a szegedi jogi kar közigazgatási jogi tanszékén, 1990-ben docenssé nevezték ki, 1993-ban a tanszék vezetője lett. Közben 1990-től 1994-ig az

Alkotmánybíróság tanácsosa, az 1995-ös évben az Országos Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke, s még ugyanebben az esztendőben megválasztották a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosává.

ügyben pedig ez történik. A pártok egymásra mutogatnak, és mindig a másik felet teszik felelőssé az eredménytelenség miatt. Mit lehet ehhez hozzátenni?

– Június végén lejáró mandátuma megkoronázásának is tekinthetnének a röviden csak antidiszkriminációs törvényként emlegetett jogszabálytervezetet, ha a parlament is elfogadná. Milyen megfontolásból fogalmazta meg javaslatát?

– A köztársasági elnök úr egyik első interjújában a roma ügyet a magyar demokrácia legnagyobb kihívásának nevezte. Nem ismerem egyetlen szociológiai elemzést sem, amely a probléma gyökerét keresve ne említene a diszkriminációt. Itt tehát nem személyes ambíció-ról, hanem súlyos társadalmi problémára adandó válasz kereséséről van szó. E választ egyébként egész Európa ebben az irányban keresi, amit az EU e a tárgy-

ban született direktívája bizonyít.

– Egyesek szerint – és ezek között romák is vannak – a törvényjavaslat olaj a tűzre, vagyis felerősítene a cigányellenes közhangulatot. Érez ilyen veszélyt?

– Már a kérdésfelvetés is hamis. Ez majdnem olyan, mintha azt mondanánk: az emberiség embertelen indulatokat vált ki, vagy például a sólyom védetté nyilvánítása felbosszantja a vadászokat. De ha igaz is lenne, vajon az erdélyi magyarság mondjon le magyar nyelvű egyeteméről, csak azért, mert az fokozza az irántuk érzett ellenszenvet? Be kell végre látnunk, ha az emberi jogok nem érvényesülnek egyformán mindenkire, akkor mindenki joga sérül. Egy működő demokrácia nem engedheti meg az erősebb boldogulását a gyengébb kárára.

– Mi a véleménye a javaslat kapcsán hangozta-

elsősorban nekem fontos, hogy mi lesz a törvényjavaslatom sorsa. Például nagyon is egyetértenék egy nemcsak etnikai alapú, hanem több mindenre – nemre, vallásra – kiterjedő antidiszkriminációs törvénnyel. Meggyőződésem, hogy ez valamilyen formában előbb-utóbb megvalósul.

– Ön szerint jogos az aggodalom, hogy a kisebbségek kapcsán napvilágot látott problémák hátrálthatják hazánk európai uniós csatlakozását?

– Az unió üzenete egyértelmű: csak az az ország érett a csatlakozásra, ahol betartják az emberi és a kisebbségi jogokra vonatkozó követelményeket. Az persze – különösen a kisebbségi jogoknál – mérlegelés kérdése, pontosan mi tartozik e körbe, és mi minősül „betartottnak”. Nekem úgy tűnik, az EU igen komolyan veszi például a diszkrimináció tilalmát. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy hazánk felvételéről nemcsak az „euróbirokrácia”, hanem a tagállami parlamentek és az Európa Parlament is dönt. Ezért egyáltalán nem mindegy, hogy ezek a testületek mit gondolnak rólunk.

– Mennyi panaszal árasztják el a hivatalát, és ezek mekkora részét sikerül megnyugtatóan rendezni?

– Az eltelt hat év alatt körülbelül két és fél ezer panasz ügyében jártunk el. Ezek túlnyomó többségében, mintegy nyolcvan százalékban sikerült ügymond haladást elérni, ami esetenként teljes, máskor részikert jelentett.

– Milyen jellemző panaszok érkeznek önhöz?

– A beadványok kétharmada roma polgároktól vagy közösségektől érkezik, és ezek többsége valamilyen megkülönböztetésről számol be. Jelentős részükről kiderül, hogy nem alaptalanul. A nemzeti kisebbségek diszkriminációja igen ritka. Az ő gondjaik nyelvi, kulturális természetűek.

– A parlamenti pártok még nem egyeztek meg az új ombudsmanok személyéről. Nem fenyeget annak veszélye, hogy megegyezés hiányában esetleg megszűnnek ezek a hivatalok?

– Az idő kétségkívül sürgőt, de bízom a köztársasági elnök, a pártok és az országgyűlés bölcsességében és demokratáktól elvárható felelős gondolkodásmódjában.

– Vállalna-e újabb megbízást a kisebbségi jogok országgyűlési biztosaként, és milyen feltételekkel?

– A kérdés pillanatnyilag nem aktuális, ha felkérnek – és a feltételek is ismertté válnak – akkor el fogom dönteni.

Hegedűs Szabolcs

Merkúr: a Naphoz közel

Mitoszból született

A Napra lehet nézni, de a Merkúrra nem. Ez a bolygó ugyanis olyan közel kering a Naphoz, hogy elég nehéz megfigyelni. Pedig a Merkúr több szempontból is érdekes égitest. Ha például valaki a felszínén állna, olyan jelenséget látna, amely az egész Naprendszerben egyedülálló. Néhány napon át a Nap a szokásossal ellentétes irányban haladna az égen, majd ismét megfordulva folytatná útját az égitestek között.

A római mitológiában Merkúr a kereskedelem istene. A rómaiak Hermészszel azonosították, aki a görög mitológiában az istenek követe, az utasok oltalmazója, a holt lelkek vezetője. A Merkúr nevet viseli a Naphoz legközelebbi, méretét tekintve a nyolcadik legnagyobb bolygó. Nála csak a Plútó kisebb. A Merkúr Naptól mért közepes távolsága 57 millió 910 ezer km, átmérője 4878 km, tömege 3x10²³ kg. A Merkúrnak nincs holdja.

A Merkúrt csak egyetlen űrszonda, a Mariner-10 látogatta meg. 1973-ban és 1974-ben háromszor repült el mellette. Felszínének csak a 45 százalékát térképezték fel. A Merkúr bolygó viszonylag fényes, nála csak a Jupiter, a Vénusz, illetve időnként a Mars és a Szaturnusz ragyog fényesebben. Mégis elég nehéz megfigyelni, mert mindig a Nap közelében jár. A bolygó észlelését az is nehezíti, hogy korongjának átmérője még távcsőben is rendkívül kicsinynek látszik.

A bolygó háromszor fordul meg tengelye körül, miáltal két teljes keringést végez a Nap körül. Az elméleti vizsgálatok során kiderült, hogy a keringési és a forgási periódus hosszának e különleges arányáért a bolygó testében fellépett erős dagály-súrlódás a felelős. A jelenség hasonló ahhoz, mint ami a Hold esetében játszódott le, csak az a lényeges különbség, hogy a Merkúr rendkívüli mértékben elnyúlt ellipszoid alakú pályája

idézte elő, hogy a bolygó két keringés alatt három forgást végez, míg a Hold esetében a két periódus tökéletesen kiegyenlítődött. Ami kor a Merkúr a legközelebb jár a Naphoz, pályája sebessége olyan nagy, hogy az ebből adódó szögsebesség felülmúlja a tengelyforgását. Ezért azután a bolygó felszínén álló képzeletbeli megfigyelő számára olyan jelenség következne be, amely az egész Naprendszerben egyedülálló. Néhány napon át a Nap a szokásossal ellentétes irányban haladna az égen, majd ismét megfordulva folytatná útját az égitestek között.

Dr. Szatmáry Károly
-Varga Zoltán

Hetén az űrben

Munkatársunktól

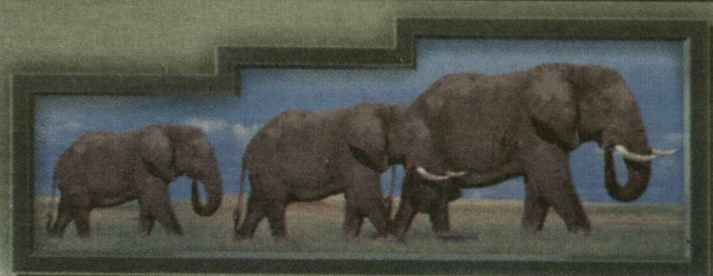
A floridai Cape Canaveral űrrepülőtérrel csütörtökön, magyar idő szerint nem sokkal este kilenc óra előtt sikeresen fellőtték az Endeavour űrrepülőgépet, amelynek fedélzetén hét űrhajós utazik a nemzetközi űrállomásra (ISS), hogy folytassa annak összeszerelését. Az űrrepülőgép négy amerikai asztronautával, valamint egy-egy orosz, orosz és kanadai űrhajóssal ma köt ki az űrállomáson. A tizenegy naposra tervezett utazás alatt két űrsétát terveznek,

és egyebek mellett felszerelik az ISS-re a kanadaiak által készített robotkart. Ez közel 18 méter hosszú szerkezet daruként szolgál majd ahhoz, hogy az űrállomást további elemekkel a rendeltetési helyükre illesszék. A: egyik szerelő Chris Hadfield lesz, aki az első kanadai állampolgárként lép ki a világűrbe. Az űrállomás építéséhez jelentős részben hozzájáruló Európa Űrügynökség első képviselőjeként az olasz Umberto Guidoni is az Endeavourra utazik.

Alkalmazkodó hitelkeret

Ha igényt tart rá, OTP Lakossági Folyószámlájához tartozó A-hitel keretét félévente felülvizsgáljuk, és amennyiben havi rendszeres jövedelemátutalása növekedett, meg is emeljük. Így az Ön A-hitel kerete igazodik jövedelmének nagyságához – rugalmasan és automatikusan!

www.otpbank.hu OTP HITELVonal: (06 1) 3 666 666/6, (06 40) 366 666/6 THM: 23,2%–25,8%

OTP AUTOMATIKUS A-HITEL

